

POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMET

Jana Toom
info@yanatoom.ee

Teie 05.09.2025

Meie 06.10.2025 nr 2.1-3/34209-2

Vastus arupärimisele

Lugupeetud proua Toom

Esitasite Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi PPA) arupärimise, milline on PPA praktika väljasaadetavatele edasikaebeõiguse tagamisel ning soovisite statistikat sundtäidetavate lahkumisettekirjutuste, nende edasikaebamiste, sh riigi õigusabi toel ja esialgse õiguskaitse võimaluse kasutamise kohta väljasaadetavate poolt aastatel 2022-2025.

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus (edaspidi VSS) sätestab, et viibimisaluseta välismaalasele tehakse ettekirjutus Eestist lahkumiseks ja lahkumisettekirjutuses määratakse lahkumiskohustuse vabatahtliku täitmise tähtaeg (7-30 päeva). Lahkumisettekirjutuses sätestatud vabatahtliku lahkumiskohustuse tähtaega võib pikendada kuni 30 päeva võrra korraga, kui välismaalase jaoks osutub ebaseaduslikult koormavaks lahkumisettekirjutuse täitmine lahkumisettekirjutuses sätestatud tähtaja jooksul. Pärast lahkumisettekirjutusega määratud lahkumiskohustuse täitmise tähtaja saabumist võib välismaalase lahkumiskohustuse igal ajal sundtäita.

Lahkumiskohustuse vabatahtliku täitmise tähtaja võib jätta määramata ja lahkumisettekirjutuse kohe sundtäita ainult VSS-is sätestatud juhtudel.

PPA soosib alati ebaseaduslikult riigis viibiva välismaalase vabatahtlikku lahkumist pakkudes selleks neile nii tagasisaatmise nõustamist kui ka erinevaid tagasisaatmist ja reintegratsiooni toetavaid meetmeid. Meie strateegiliseks eesmärgiks on kiire, tõhus ja inimväärne tagasisaatmine, mis on eelkõige saavutatav subjektiks oleva välismaalasele tema õiguste ja kohustuste ning võimaluste selgitamise kaudu ehk oluline roll strateegilise eesmärgi täitmisel on vastastikusel koostööl.

Kahjuks ei ole see siiski alati saavutatav, tulenevalt illegaali profiilist, mille pinnalt tuleb arvestada erinevate kaasuvate ohtudega (põgenemise oht, oht avalikule korrale või riigi julgeolekule).

PPA koostas:

- 2022. aastal 1060 lahkumisettekirjutust, millest sundtäidetavaid 76 ehk 7,2%;
- 2023. aastal 1035 lahkumisettekirjutust, millest 126 ehk 12,2% sundtäidetavaid;
- 2024. aastal 778 lahkumisettekirjutust, millest sundtäidetavaid oli 96 ehk 12,3%;
- 2025. aastal 457 lahkumisettekirjutust, millest 58 ehk 18,6% sundtäidetavaid.

PPA poolt täideti sundtäidetavad lahkumisettekirjutusi ajaliselt järgnevalt:

- 2022. aastal kuni 5 päeva jooksul 41, kuni 10 päeva jooksul 14, kuni 1 kuu jooksul 16 ja üle 1 kuu jooksul 5;
- 2023. aastal kuni 5 päeva jooksul 75, kuni 10 päeva jooksul 6, kuni 1 kuu jooksul 18 ja üle 1 kuu jooksul 10;
- 2024. aastal kuni 5 päeva jooksul 49, kuni 10 päeva jooksul 10, kuni 1 kuu jooksul 10 ning üle 1 kuu jooksul 19;
- 2025. aastal kuni 5 päeva jooksul 39, kuni 10 päeva jooksul 6, kuni 1 kuu jooksul 6 ja üle 1 kuu jooksul 5.

Eeltoodust nähtub, et PPA eelistab vabatahtlikku lahkumist ja vajadusel väljasaatmine teostatakse võimalikult kiiresti, isikutel on soovi korral võimalus kaebeõiguse teostamiseks. Kaebeõiguse võimalust selgitatakse lahkumisettekirjutuse tutvustamisel politseiametniku poolt suuliselt ja kirjalikus vormis lahkumisettekirjutusel.

Riigi õigusabi taotlemise võimalust selgitatakse väljasaadetavatele lahkumisettekirjutuse tutvustamisel, see teave koos riigi õigusabi veebilehe viitega on ka kirjalikult igal lahkumisettekirjutusel. Riigi õigusabi taotlemine on iga isiku vabatahtlik valik ja taotlus tuleb esitada isiklikult ning PPA-l puudub siinkohal vahendav roll. Väljasaadetava sellekohase soovi korral võimaldab PPA isikule ligipääsu arvutile, et ta selle iseseisvalt esitada saaks. Meile teadaolevalt vaatab kohus esitatud riigi õigusabi taotlused läbi ja teeb otsused viivitusega. PPA-l puuduvad andmed kas ja mitu tagasisaadetavat riigi õigusabi on taotlenud või millise otsuse kohus esitatud taotlustes on teinud.

Koheselt sundtäidetava lahkumisettekirjutuse peale on meile teadaolevalt kohtusse kaebusi esitatud järgmiselt:

- 2022. aastal 5 kaebust, millest riigi õigusabi esindaja oli 2 isikul, neist esmase õiguskaitse võimalust on kasutatud 1 korral;
- 2023. aastal 18 kaebust, millest riigi õigusabi esindaja oli 17 isikul, neist esmase õiguskaitse võimalust on kasutatud 16 korral;
- 2024. aastal 14 kaebust, millest riigi õigusabi esindaja oli 8 isikul, neist esmase õiguskaitse võimalust on kasutatud 6 korral;
- 2025. aastal 5 kaebust, millest riigi õigusabi esindaja oli 3 isikul, esmase õiguskaitse võimalust on kasutatud 3 korral.

PPA tegutseb tagasisaatmismenetlustes seadusest tulenevate volituste ja kohustuste raames, lähtudes iga üksikjuhtumi asjaoludest. Menetluste käigus järgitakse nii Eesti õigust kui ka Euroopa Liidu õigusest tulenevaid nõudeid, sealhulgas isikute põhiõiguste kaitse tagamist. Välismaalastele on tagatud võimalus kasutada seaduses ette nähtud õiguskaitsevahendeid ja menetluslikke tagatiseid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Egert Belitšev
peadirektor

Triin Lõhmus, 6124472, triin.lohmus@politsei.ee